

bevidst reorganisator af kronens finanssystem (trykt i S. B. Chrimes, C. D. Ross, R. A. Griffiths (eds.): *Fifteenth-Century England, 1399-1509*. Manchester 1972). End uden at nævne dette indlæg følger Chrimes den traditionelle tese om, at Henrik VII's finanssystem i princippet var kopieret efter det York'ske (p. 119 og passim). Ross' iagttagelser burde have givet grundlag for en mere nuanceret vurdering i retning af en mere selvstændig placering af Henrik VII's finanssystem.

I det store og hele cementerer bogen den traditionelle opfattelse af Henrik VII's regeringstid som en handlekraftig videreførelse af Yorkernes system og som grundlaget for dynastiets triumfer under Henrik VIII og Elizabeth I. – Ved arbejde med værket bliver man betydeligt klogere på regeringssystemet under den første tudorkonge – men personen Henrik VII synes ligeså ukendt efter læsningen som før.

Knud J. V. Jespersen

J. J. Scarisbrick: Henry VIII. London, Eyre and Spottiswoode, 1968. xiv + 561 s., ill. £ 4.75.

Det er nu mere end 70 år siden, at A. F. Pollard udsendte sin berømte Henrik VIII-biografi, det følgende halve århundredes standardværk om emnet. I mellemtiden er der imidlertid sket en næsten total omfortolkning af tudortiden – ikke mindst takket være forskere som A. G. Dickens og G. R. Elton. Behovet for en tidssvarende biografi af Henrik VIII, der tager hensyn til den moderne forsknings resultater, har derfor længe været påtrængende. Professor Scarisbricks her foreliggende værk er et svar på dette behov.

Det skal straks fastslås, at værket på smukkeste vis opfylder de krav, man med rimelighed kan stille til en moderne Henrik VIII-biografi. Bogen begrænser sig ikke til at være et »private life«, men inddrager på en klar og overskuelig måde politiske, diplomatiske og kirkelige forhold, hvor de er relevante for portrættingen af kongen. Desuden indeholder den en kritisk à jour-føring af de sidste tyve års forskningsresultater, og der tegnes et portræt af kongen, der helt er forfatterens eget, selv om man genkender ingredienser fra såvel Pollard som Elton. Dertil kommer, at bogen er skrevet i et letflydende og velafbalanceret sprog, der gør den populær i dette ords bedste forstand. Bogens udstyr er stateligt; den er forsynet med talrige portrætter af de optrædende personer: Henrik og hans koner, Wolsey, Cromwell, More, Fisher o.s.v. Det videnskabelige apparat – noter, register, litteraturliste – er ligeledes, som det skal være.

På flere punkter indeholder bogen nyvurderinger. Man bemærker f. eks., at der i forhold til Pollard sker en generel omvurdering af Wolseys udenrigspolitiske virke. Pollards tese, der kort kunne udtrykkes således: »Ubi Petrus, ibi Anglia«, forkastes ganske, og det lykkes forfatteren overbevisende at dokumentere, at Wolseys politik aldeles ikke fulgte pavestolens slavisk; hans hovedsynspunkt var snarere at holde England uden for væbnede konflikter (især pp. 46-50). De kirkelige forhold og skilsmisssagen – især de kirkepolitiske aspekter heraf – står tydeligvis forfatterens hjerte nær, og disse emner optager henved halvdelen af bogen, hvilket nok kan synes overdrevent, selv om der

især i disse afsnit formidles original forskning. Det fremholdes bl. a., at gejstligheden i modstrid med den hidtil rådende opfattelse synes at have ydet en stærk og undertiden virkningsfuld modstand mod gennemførelsen af "the royal supremacy" i begyndelsen af 1530'erne.

Til bogens fortjenester hører også den ganske omfattende modifikation af den elton'ske tolkning af Hensik VIII og hans tid. Årene 1530–31 var ikke – som postuleret af Elton – "years without a policy", men "years without a successful one" (p. 295). Disse to års "interregnum" mellem Wolseys fald og Cromwells magtovertagelse, da der ifølge Elton ikke blev ført nogen fast politik, var en hovedhjørnesten i hans argumentation for karakteristikkene af Henrik som "an inspired opportunist . . . rather than a creative statesman". Scarisbrick påviser imidlertid, at den politik, der i disse år under Henriks personlige ledelse førtes såvel ved kurien som hjemme, var særdeles konsekvent. – På samme måde er Eltons dominerende Cromwell-skikkelse i Scarisbricks fremstilling reduceret til menneskelige dimensioner.

På dette grundlag tegner Scarisbrick et velafbalanceret og levende portræt af Henrik, et portræt, hvis tyngdepunkt ligger et sted mellem Pollards Henrik, der "surrounded by faint hearts and fearful minds . . . neither faltered nor failed . . .", og Eltons "inspired opportunist . . . rather than a creative statesman". Scarisbrick viser, at Henrik ofte fejlede og endnu oftere vaklede; men han vil ikke frakende ham prædikatet "creative statesman", omend han stærkere betoner det rastløse og egocentriske end det skabende i Henriks karakter.

Bogen overbetoner efter nærværende anmelders mening de kirkepolitiske og religiøse aspekter og underbetoner de økonomiske og finansielle problemer, der dog i kongens sidste år antog faretruende dimensioner. Det er heller ikke lykkedes forfatteren tilstrækkeligt håndfast at samle de mange iagttagelser og delresultater i en endelig konklusion; overraskende nok bruger han i hovedsagen det afsluttende kapitel (Henry the King) til at luften sin harme over, at kun en lille del af provenuet fra klosteropløsningen anvendtes til uddannelses- og sociale formål, hvor en sammenfatning af de foregående kapitlers værdifulde resultater havde været bedre på sin plads. Disse kritiske bemærkninger skal imidlertid ikke skjule, at Scarisbricks debutbog er en fuldt værdig afløser for Pollards gamle standardværk og et godt bevis for, at den fine gamle historiske genre, biografien, stadig har en meningsfyldt funktion i moderne forskningsformidling.

Knud J. V. Jespersen

Joel Hurstfield and Alan G. R. Smith: Elizabethan People. State and Society. Documents of Modern History. London, Edward Arnold, 1972. – xiii + 164 s. £ 1.05.

Som sine forgængere i serien *Documents of Modern History* har også denne antologi et bredt sigte. I et kildeudvalg på 150 sider tilsigter den at belyse væsentlige sider af samfundslivet i Elizabeth I's England. Efter en kort indledning, hvori der med brede, men – synes det – sikre strøg tegnes et omrids af det elizabethanske samfund, følger selve kildeudvalget (pp. 14–164), der er